

Usposabljanje za razvijanje novih kompetenc pri učiteljih in novega znanja pri učencih

Ivanka Bajde

Osnovna šola Šmartno v Tuhinju

Predstavitev šole

Osnovna šola Šmartno v Tuhinju je bila ustanovljena 1996. leta. Ima tri podružnične šole, in sicer Sela, Zgornji Tuhinj in Motnik. Šola že od začetka spodbuja strokovno in osebno rast vseh delavcev, zato nenehno skrbi za uvajanje izboljšav dela. Ravnateljica, pomočnica ravnateljice in vodji podružničnih šol smo se udeležili seminarja za načrtovanje kariernega razvoja posameznika. Začeli smo razumevati povezanost lastnega profesionalnega razvoja v odnosu do razvoja šole. Spoznali smo, da je sodelovanje potrebno pri načrtovanju, razvijanju in spodbujanju profesionalnega razvoja med učiteljem in ravnateljem ter med učitelji samimi. K načrtovanju profesionalnega razvoja je pripomogel razvojni načrt šole, v katerem so opredeljene prednostne naloge šole. Individualni načrt razvoja posameznika je prepleten s potrebami šole, vsakdo se lahko izobražuje po svojih interesih.

Izbor kompetenc

Naša naloga je bila izbrati kompetence, ki smo jih želeli razvijati. Najprej smo poiskali ustrezne strokovne članke o kompetencah, nato smo razmišljali v timu. Pričeli smo z dokumentiranjem profesionalnega razvoja v obliki zbiranja papirjev, razmišljali o naših prioritarnih ciljih, procesu samoevalucije, rezultatih, posledicah in vrednotah učenja za posameznikov razvoj. Opravili smo osebno refleksijo, s katero je zbirnik dobil izkušnjo listovnika. Na šoli je ga. Vera Bevc predavala o učiteljevih kompetencah. Pojasnili smo pomembnost vključevanja izboljšav v šolsko delo. Strokovni delavci OŠ Šmartno v Tuhinju si v sodelovanju s starši prizadevamo uresničevati vizijo šole: *naša šola zagotavlja enakovredne možnosti za razvoj vsakega posameznika v razgledano osebnost, ki sprejema izzive sodobnega časa*. Zato smo izbrali kompetenco s področja učinkovitega poučevanja: *v pouk ustrezno vključujem informacijsko-komunikacijsko tehnologijo in pri učencih razvijam informacijsko pismenost*. Ugotovili smo, kaj že znamo in kakšna znanja še potrebujemo. Naredili smo načrt informatizacije zavoda, v katerem je natančno opredeljeno strokovno izobraževanje v zvezi z uporabo IKT in je povezano z e-kompetenco.

Usposabljanje zaposlenih

V preteklih letih smo uspešno opremili šolo z računalniško opremo z lastnimi sredstvi ter s sredstvi, ki jih je šola pridobila na razpisih Ministrstva za šolstvo.

Delavci šole smo se redno izobraževali in usposabljali za delo tako na tehničnih kot tudi na didaktičnih seminarjih. Šolska spletna stran, ki je služila za obveščanje učencev, staršev in okolice, je bila vsebinsko sicer ažurna, vendar pa je bila potrebna temeljite prenove (predvsem grafična podoba in dinamičnost).

Leta 2009 se je šola vključila v projekt E-šolstvo in izdelala načrt informatizacije zavoda. Želeli smo doseči, da bodo učitelji uporabljali IKT-tehnologijo v pripravi

Preglednica 1 Kazalniki napredka

Naloga – kaj	Naloga – konkretneje	Izvajalci – kdo	Termin – do kdaj	Način izvedbe – kako	Merljivi kazalniki napredka
Joomla	postavitev in inštalacija sistema Joomla na virtualni strežnik	organizatorka informacijskih dejavnosti	31. 12. 2009	administrator spletne strani	dostop do spletne strani preko spleta
spletne učilnice	postavitev testnih spletnih učilnic	organizatorka informacijskih dejavnosti	24. 6. 2010	dodajanje predmetov, postopno testno uvajanje v redni pouk računalništva	spletne učilnice so vidne preko poddomene www .ucilnice .ossmartno .net, prispevki učiteljev in učencev

na pouk, pri pouku in pri administrativni spremljavi. To smo zagotavljali z učinkovito opremljenimi učilnicami in kompetentnimi učitelji, ki naj bi pri svojem delu uporabljali didaktično programsko opremo in spletne učilnice.

Zaradi potrebe po prenovi spletne strani in postavitve spletnih učilnic je šola v letu 2009 najprej izobraževala organizatorke informacijskih dejavnosti na seminarjih Upravljanje virtualnega strežnika na Arnesu, Upravljanje spletišča vzgojno-izobraževalnega zavoda in Upravljanje spletnih učilnic. Izobraževanje na nivoju uporabnikov programov Joomla in Moodle smo v letu 2010/11 izvedli tudi za učitelje in strokovne delavce.

Šola je s pomočjo svetovalca januarja organizirala tudi izobraževanje o varni rabi interneta za vse učitelje in starše.

Šolski razvojni tim je v sodelovanju z učitelji izdelal načrt akcij in opredelil kazalnike napredka: kaj je potrebno narediti, opredelitev nalog in kdo jih bo izvedel, do kdaj, kako in določitev merljivih kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov napredka (zadovoljstvo učencev, staršev, učiteljev).

Šolski razvojni tim ob koncu vsakega šolskega leta oceni odstotek in uspeh učiteljev udeležencev izobraževanj, preveri potek posodobitve opreme ter napredek pri uporabi interaktivnih naprav.

Na šoli smo k IKT pristopili zelo kompleksno, saj smo si izbrali to temo tudi v okviru samoevalvacije. Začelo se je načrtovanje na ravni šole, potem je steklo načrtovanje po aktivih in se končalo na ravni učitelja. Učitelji imamo izdelane cilje dejavnosti in merila po razredih od 1. do 9. razreda.

Vseskozi je bil velik poudarek na sodelovalnem učenju. Po aktivih smo naredili načrt izobraževanj učiteljev v povezavi z razvojnim načrtom šole in na podlagi učiteljevih predlogov. Enkrat tedensko se redno sestajamo na aktivu in skupaj načrtujemo in evalviramo dejavnosti. Med seboj zelo dobro sodelujemo. Kolegica ima v razredu interaktivno tablo in nas seznanja z novostmi postopno po korakih. Izme-

njujemo si izkušnje in si med seboj pomagamo. Pogovorimo se o rezultatih v smislu doseganja izboljšanja rezultatov skupine in primerjamo ter ugotavljamo vzrok morebitnih težav in pomanjkljivosti. Skupaj torej načrtujemo dejavnosti, vsaka učiteljica pa lahko izbere svojo pot prikazovanja rezultatov. Potem se pogovorimo, načrtujemo izvedbo, medsebojno hospitiramo in evalviramo.

Prenos znanja na učence

Zavedamo se, da je pomembno spoznati učinkovite modele učenja in poučevanja z IKT-tehnologijo in didaktiko uporabe pri pouku, saj si bodo učenci razvili IKT-zmožnosti za samostojno uporabo IKT in ozavestili pravila varne rabe interneta. Spoznali bodo način samostojnega dela z e-gradivi in s tem razvili e-kompetence za vseživljenjsko učenje. IKT bodo uporabljali kot pripomoček za razvoj svoje ustvarjalnosti. Vključevanje IKT v vsakdanje življenje ima vedno večji pomen tako v sklopu nadaljnega izobraževanja kot v izrabi prostega časa.

Zaradi čim bolj učinkovitega načrtovanja smo določili standarde znanja, ki naj bi jih učenci dosegali v določenem razredu oz. starostnem obdobju. Da je določitev teh standardov smiselna, smo morali pred določitvijo ciljev nujno izvesti posnetek trenutnega stanja predznanja učencev v posameznem razredu, saj imajo lahko učenci zelo različno predznanje, ki ga je nujno potrebno upoštevati pri načrtovanju nadaljnjih aktivnosti. Učitelji smo pregledali učne načrte (zelo malo zapisanega o IKT), preverili predznanje učencev in razmišljali o vsebinah, ki bi jih bilo smiselno izvesti v računalnici. Pri večini ur, kjer smo merili posnetek stanja, je sodelovala tudi računalničarka. Te ure so bile skrbno načrtovane in način merjenja stanja je bil preiščljjen. Šele ko smo imeli posnetek stanja vsakega razreda, smo lahko določili cilje, ki naj bi jih učenci dosegli v enem šolskem letu oziroma v triletnem obdobju. Hkrati pa smo razmišljali, kako bomo izmerili učinke pri učencih. Zato smo postavili merila, s katerimi smo merili učinke napredka pri učencih.

Vmesne faze napredka merimo z analizami stanj, končni napredek pa z analizami stanj in z vprašalniki. Razvijanje e-kompetenc temelji torej na pridobivanju znanja učiteljev in prenosu znanja na učence.

Pri načrtovanju dejavnosti, izvedbi in evalviranju smo vključeni vsi strokovni delavci šole. Sama sem razredna učiteljica, zato vam v nadaljevanju predstavljam cilje IKT od 1. do 5. razreda.

Učni cilji na področju IKT po triadah in razredih

V 1. razredu učenec/učenka:

- samostojno vključi računalnik,
- samostojno izključi računalnik,
- zna uporabljati miško,
- zna zagnati preprost računalniški program,
- zna igrati didaktične igre na računalniku.

V 2. razredu učenec/učenka:

- zna na računalniku poiskati in zagnati računalniški program Slikar,
- spozna osnovna orodja in ukaze v programu Slikar,

- zna izbrati in uporabiti ustrezna osnovna orodja in ukaze v programu Slikar za izdelavo računalniške točkovne slike.

V 3. razredu učenec/učenka:

- spozna zahtevnejša orodja in ukaze v programu Slikar,
- zna izbrati in uporabiti ustrezna osnovna in zahtevnejša orodja in ukaze v programu Slikar za izdelavo računalniške točkovne slike,
- zna shraniti izdelek na disk,
- zna izdelek natisniti,
- zna uporabiti interaktivne prosojnice.

V 4. razredu učenec/učenka:

- zna napisati in poslati preprosto elektronsko sporočilo,
- zna uporabiti internetni brskalnik,
- zna uporabiti internetni iskalnik.

V 5. razredu učenec/učenka:

- zna napisati in poslati elektronsko pismo,
- usvoji strategije pisanja in pošiljanja elektronskega pisma in odgovaranja nanj,
- zna si elektronsko dopisovati s sošolcem/sošolko,
- zna dopolniti preprosto računalniško predstavitev.

Vseskozi smo razredne učiteljice spremljale delo predmetnih učiteljev, postavljanje ciljev, kar je bila zagotovo zahtevnejša in dolgotrajnejša naloga, ki je zahtevala mnogo sodelovalnega dela in usklajevanja. Dogovoriti smo se morali, kateri učitelj bo izvedel posnetek stanja, potrebno je bilo določiti cilje, izbrati dejavnosti, kdo in kdaj bo prispeval k razvijanju doseganja ciljev in kako bo teklo sprotno obveščanje o napredku učencev med sodelavci (v e-zbornici smo učitelji po vsaki izvedeni uri oddali poročilo o napredku učencev; ta poročila so bila hkrati izhodišča za nadaljnje načrtovanje in delo).

Cilji hospitacij so v letošnjem šolskem letu povezani s profesionalnim razvojem učiteljev in samoevalvacijo, funkcionalno pismenostjo in IKT. Ravnateljica in pomočnica ravnateljice sta spremljali doseganje zastavljenih ciljev. Učitelji smo izvedli medsebojne hospitacije.

Spremljanje učencevih dosežkov

Rezultati začetega stanja so se izboljšali v večini primerov. Za potrditev rezultatov smo uporabili grafični prikaz napredka, kar je učencem dodatna spodbuda in motivacija za delo ter koristno izrabo časa sedenja za računalnikom.

Po enem letu smo ugotovili, kje smo pri razvoju e-kompetenc, ali smo dovolj razvili e-kompetenco pri sebi, imamo dovolj znanja za uresničevanje ciljev sodobne šole, ki se kaže v učinkih napredka pri učencih. Pri tem nas je zanimalo, kako je učenec napredoval glede na posneto inicialno stanje. Zastavili smo si še drugo vprašanje, in sicer koliko učencev je izboljšalo rezultate oz. konkretno uporabo računalniškega programa? Na obe vprašanji smo dobili pritrdilna odgovora.

Namesto zaključka

V profesionalni razvoj je bil vključen vsak posameznik, kar je pripomoglo h kakovostnejšemu delu. Vsi zaposleni smo bili vpeti v redno izvajanje dejavnosti in spremljanje le-teh. Celovit pristop k profesionalnemu razvoju in vpeljevanje samoevalvacije je nedvomno veliko pripomoglo k razvoju cele šole. Celoten kolektiv je vzorno sodeloval, vsak posameznik je naredil veliko za svoj profesionalni razvoj, s tem je postalo tudi poučevanje učinkovitejše in zanimivejše, in kar je najpopembenejše, vemo kakšno znanje o IKT imajo učenci in kako napredujejo oziroma dosegajo cilje.

Sama ocenjujem, da sem v letošnjem letu pridobila veliko novih znanj na področju IKT. Vse to me je spodbudilo, da pri pouku pogosteje vključujem zanimive spletne strani, projekcije in se poslužujem e-gradiv. Učenci spotoma srkajo nova znanja in zastavljene cilje že v celoti dosegajo. Pri delu so samostojni, učijo se drug od drugega, dopolnjujejo in izmenjujejo znanja.